

Èse de două ori in septemana: **Joi-a** si **Dominec'a**; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei seu de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. a.
diu metate de anu 4 fl. v. a.
patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
anu intregu 12 fl. v. a.
diu metate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corepondinti ai nostri, si de dreptulu Redactione **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresa si corepondintiele, ce privescu Redactione, administratiunea seu speditur'a; cate vor fi nfrantate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru **anuncie** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu. Pretulu timbrului cate 30 cr. pentru una data se anticipa.

Invitare de prenumeratiune

„ALBINA“

pe patrariulu de la 1. aprilie, ce tocmai incepe, cu pretiulu si in conditiunile de pana acuma, precum se vedu acelea mai susu in fruntariu.

Budapesta, in 2/14 aprilie n. 1875.

Siedinti'a de ieri a casei reprezentative unguresci, pe ne-asteptate ni nascu unu *puiu de conflict nationale*, carele pe data provocu una furtuna magiara, cu fulgere si tresnete, spre bucuria copiiloru si scandalisarea betraniloru!

Ajungendu la ordinea dilei caus'a casei teatrului magiaru nationale, pe care casa din fondulu teatrului s'a pusu s'o edifice min. de mai nainte c. *Szapary*, fora invoirea tierii prin Dieta, sub a carei dispozitiune si controla sta fondulu acelu teatrul, — dlu Dr. *Mileticu* profitu de acest'a, cum credemu noi, reu alesa ocaziune, pentru d'a imputa domniloru magiari de la putere, *nedreptatea ce facu nationalitatiloru nemagiare prin denegarea de ajutoriu pentru cultura loru nationale*, precandu atata sacrificia chiar pentru petrecerile loru proprie nationali.

Din partea magiara se respine imputatiunea nepotriviata si — tendinti'a d'a provoca certa nationale.

Dar se scula dlu Dr. *Polit* si isbi si mai reu in staruintiele magiariilor de a prefaca acesta tiera poliglota in tiera numai magiara, numai a nationalitatei magiare.

Acesta infruntare fu chiar oleu in focu si facar'a d'o data se aiepta pan' la ceriu!

Ministrulu *Tisza*, asi se vede ca abia a apucatu ocaziunea, pentru d'a spune lumii, ce infricosiatu erou politicu este elu! Responsulu lui culmina in dechiaratiunea, ca — dlu *Politu* pote se vorbesca aci in Dieta cum va voi, caci lu-scutesce santuariulu Casei; dar — se nu se incerce a vorbi in asemenea tonu afara, caci pe data se va convinge, ca *natiunea magiara are puterea d'a sfarima pre inamicii sei!*

La acesta frasa fora base — multi-mea prorupse in cele mai frenetece si

lunghe aprobări. Triumfulu magiaru fu — pre catu de estinu, pre atatu de mare, pre cum vom vedé la timpulu seu din reportulu nostru despre acea siedintia.

Astadi insa dlu *Mocsary* in organulu stangei estreme cam devalva reu valoarea acelu triumfu, spunendu forte cu dreptu ce gresiela mare a facutu cei doi serbi prin provocarea neoportuna, si ce absurditate a comis dlu min. *Tisza* prin nefundat'a sa respicare!

Romanii, cati au fost de facia, nefiindu initiati despre planulu celoru doi serbi, au remasu passivi.

Nici o data astfelu de cavalcade partiali nu potu se aduca fructe bune.

Dupa scirile ce ni aducu foile magiare, Romanii ardeleni au tenuity dominec'a trecuta o conferintia politica in *Alba-Iulia*. La acesta conferintia au fost invitati la 30 insi din tota partile Transilvaniei, inse se prezentara abia 18. Conferintia a fost secreta. Resultatulu consultariloru e: Clubulu romanu din Clusiu, pe bazea proiectata de elu si publicata si in foia nostre, se convoca la Sibiu conferintia a tuturor Romaniloru Ardeleni, fora diferintia de colore politica, si anume calu pacinu cu 40 de dile nainte de inceperea alegeriloru dietali. Informatiuni directe n'am primitu inca.

Buletinulu oficial, „B. P. Közlöny“, in nrulu de dominec'a trecuta aduce denumirile de notari publici. Intre cei den umiti, la nru 189, aflamu si *siosse* romani, si anume: in Abru — *I. Trifanu*, subjude reg; in Beiusi — *G. Horvatu*, jude la trib; in Aiudu — *Alex. Foliovicu*, concipistu ministeriale; in Oravitia — *Dr. A. Maniu*, avocat; in Sighisora — *A. Horia*, adv. si concipistu la curia; in Temisora — *I. Misic*, avocat. Afora de cei 189, publicati in foia oficiala, dupa cum suntemu informati, ar mai fi denumiti inca cinci deputati dietali, intre cari sunt si trei romani, si anume: *D. Bonciu* in Aradu, *P. Nemesiu* in Alba-Iulia si *M. Besianu* in Lugosiu. Peste totu s'au implenitu deci 194 de posturi, din cari 73 s'au implutu prin ampliatu de statu, 100 prin advocati, 7 prin deputati, er restulu prin ampliatu municipali. — Notarii publici si vor incepe activitatea cu prim'a augustu a. c.

Articlu fora titlu, seu Fatalitate fora nume!

Verpeletu, in 1/13 aprilie 1875.

I. Noi am disu, atunci candu a fost vorb'a despre compunerea noului ministeriu magiaru, — am sustienutu cu tota apesarea cuventulu atunci, candu list'a ministriloru nuoi a esitu la lumina, — am repetitu dupa instalarea in oficiu a acestui ministeriu, ca — *este o mare nenorocire publica remanerea dlui Aug. Trefort in fruntea afa-ceriloru cultulu si instructiunei publice*; pentru ca s'a doveditu la tota ocaziunea, cumca densulu n'are — *anima seu pricepere pentru cele mai sacre interese culturale ale poporaloru nemagiare, cari compunu majoritatea patriei, si specialminte n'are anima seu pricepere pentru interesele vitali ale poporulu romanu, care face a cincea parte a tiereloru corone unguresci.*

Er candu est in publicu faim'a, ca — nu numai dlu *Trefort* a remasu ministru in acelu ministeriu, ci si secretariulu seu de statu de pona aci, dlu *Georgiu Tanarky*, are se remana in postulu acest'a, si candu curendu dupa acest'a se adeveri faim'a, am suspinat din anima patriotica: *Acesta este o adeverata fatalitate, caci acestu omu, judecandu din multe fapte ale sale, nu pote suferi, uresce pre Romani si — deslega si pune la cale causele lor cu puterea patimei, nu a animei, mintei si intieptumei!*

In fine, candu se sciu, ca si la ministeriulu de interne, intru carele, dupa nou'a situatiune, dupa delaturarea lui — *„Tranca-Flanca“* de *Szapary*, si instalarea lui *Col. Tisza* in acelu scaunu, incepuseramu a spera multu — nu pentru caus'a nationale de a dreptulu, ci pentru caus'a moralei, onorei si ordinei publice, prin sustinerea cu seriozitate a legiloru facia de poporu si scaparea acestui'a de desperatiune, si a tierii de — *eventuali catastrofe*, candu — dicemu — se sciu ca la acestu ministeriu dlu b. *Gabrielu Kemény* este pusu secretariulu de statu, sentiramu in tota fiinti'a nostra si pronunciaramu cu francheti'a omului resolutu d'a-si spune temerea cu orice pretiu, ca — o combinatiune gresita de

susu, seu unu fatum, inca mai inaltu, ce esa din socotelele omeniloru, nu vré, nu permite inca — *Ddiu scie pona candu!* — *apropiarea si impecarea intre natiunea magara de la putere si intre natiunea romana, ce se lupta pentru drepturi politice-nationali si-si reclama putetunea ce-si compete in patri'a comuna!* Pentru ca, dupa faptele si manifestatiunile sale din totu trecutul seu, baronulu *G. Kemény* este conosciutu Romanimei intregu, dar celei din Transilvania deschilinitu, ca *inamicu de morte alu tuturor tendintiloru nationali, macar catu de leiali si indreptate — ale Romaniloru!!*

Spre molcomirea temeriloru si ingrigriloru nostre ni s'a disu din parti mai apröpe de fruntasii guvernului cumca — *faptele, urmările voru dovedé, ca voint'a rea nu va afla baza si elementu in guvernulu de astadi, si a nume ca Romaniloru nu se va dá cauza de a se poté plange de dusman'a sistemateca din partea celoru astadi la putere.*

Nu ne-am molcomitu, dar resonulu politicu ne-am plecatu, si — invoitu, a astepta si a observa pornirile faptee, si a judeca dupa acelea.

Astfelu ni-am suspinsu si mai de parte continuarea *consideratiuniloru nostre politice*, ce incepuseramu in primii nri ai foiei nostre de estu timpu, dar la inceperea crizei misteriali, intru interesulu causei nostre — ii-am fost intreruptu.

Asi credemu, ca dupa totu trecutul nostru, nime cu minte si de omenia sub soare, nu pote fi indreptatitu a spune despre noi, ca ni vomu inchide ochii de naintea faptelor positive, si — de dragulu oricui in lume, *vomu tacé asupru reulu*, seu dora chiar, in modulu ticalosiloru de mameluci, *vomu tacé reulu de bine, apesarea de redicare, pornirea inamica de — apropiare fratésca!*

Astfelu standu lucrurile, éta ce avemu astadi de constatatu si marcatu; éta ce avemu a spune despre aparitiunile invederate din partea noului guvernii, seu — mai dreptu vorbindu, din partea veninulu vechiu, intratu in va-

FOISIORA.

ACTIVITATEA

Vicariiloru foranei episcopesci gr. cat. din districtulu Naseudulu, dela infantierea vicariului pana la Vicariulu Anchedimu Popu inchisive.

III. Vicariulu I. Nemesiu.

— Urmare. —

14. Beserice noue, din materia solida, sub acestu vicariu s'au edificatu in *Mocodu, Feldru* si *Rodna*, aici din nescari muri remasi din vechime si redicati dora in sut'a a 13. si a 14. de lucratori babiloru, despre cari face amentire si *Roger*, fost canonicu in Oradea-mare si captivu la Tatai. Se prospune ca acei muri sunt remasitiile unei beserice, facute de baiasi si ruinata prin invasiunile Tata-riloru.

15. Unu *Ioanu Mironu* din Naseudu, cu soci'a sa, ne-avendu prunci au testatu mosior'a ce o aveau beserice. Comandantele *Szécsen* pornindu din principiu, ca granitarii n'au dreptu a face testamentu si a testu, a voitu a o ocupa pre sem'a erariulu militare. Vic. *Nemesiu* inse fece o r epresentatiune la inaltele locuri militari, in care areta, ca locuitorii din valea *Rodnei* au fost omeni liberi si prin

urmare s'au bucuratu de dreptulu de a dispune despre averea loru miscatori si nemiscatori, si motivandu necesitatea unui capelanu in Naseudu de una parte, de alta parte neajunsulu venitureloru parochiali de a sustiené pre acest'a, ceru amentit'a mosiora pentru capelanu, carea prin ordinatiunea comandai supreme militari din 10 augustu 1808 s'a si lasatu in folosiroa capelanulu, care o folosesce pana aci si este separata de sesiunea vicariala, fosta a *Lupulu seu Antonu Farkas*.

16. In a. 1817, candu Maiestatea Sa Imp. *Franciscu I.* a onoratu cu inalt'a sa presentia Naseudulu, si s'a induratu a cerca si beserice gr. cat., in memori'a primirei forte leiali din partea granitariiloru, a tramisu portretulu seu si a Imperatesei *Carolina Augustina*, cari venira in ver'a an. 1819. Acest'a a datu ansa la o serbatoru, la care a concursu afara de intréga preutimea, oficialii militari si reprezentantii tuturoru comeniloru, statatori din betrani, fetiori si fete alese, episcopulu rom. *Alesandru Rudnai* si generalulu de brigada *Leng*. Cu ocaziunea acestei serbatori, dupace portretele s'au dusu in beserice'a nostra, aducendu-se era indereptu dupa finirea cultulu divinu si locandu-se in cas'a educatori'a mili-

tare, vicariulu *Nemesiu* a tenuity o cuventare amesuratu serbatorii, si ca memori'a acelei dile se se pastredie, s'a decisu sabornicesce, ca suma de 150 fl. m. c. ce a intrecutu din colect'a facuta dela personele besericesci pentru ospetiulu dilei, se se eloce ca capitalu, er interesele se se dee alumniloru pentru unu marialu, care s'a si datu pana in dilele Vicariulu *Marianu*. Acest'a, nu sciu din ce cauza, nu a mai vrutu a dá bani pentru numitulu scopu, fara a incasatu capitalulu si in tom'a anului 1845 i-a daruitu profesoriloru *Barnuti* si *Moldovai*, cari in urm'a procesulu avutu cu episcopulu remasese fara pane. — Acestea ar fi cele facute si intreprinse de vicariulu *Nemesiu* in tempulu administratiunei sale dela a. 1801 — 1834, adeca in 33 ani.

Ci acum se vedemu scaderile lui:

a) A fost unu omu dela natura de totu capriciosu si contumace in apesarea pareriloru sale; nu cedeu elu nemenui, se fia fost acelu ori cine, chiar si episcopulu seu se opunea in multe si dela acest'a a si capetatu in mai multe renduri aspre esprobări.

b) Egoistu; numai ce facea dinsulu era bene, ori ce facea si lucr'a altulu, nu-i placea.

c) Plecatu la certa pentru tote nemioure-

le. Acest'a a fost caus'a de ce mai multi oficiali militari a avutu certe si conflicte personali, ma cu unii a venitu pana la cele fizice. Asi de es. cu capitanulu *Branovaczky* s'a luat de peptu, ce s'a finitu cu aceea, ca vicariulu s'a pedepsitu cu arestu de casa do o luna de catra Episcopulu seu, er capitanulu cu arestu la profosu si cu stramutarea dela compani'a *Mocodulu* la a *Monorulu*. — Pre *Ioanu Antonu*, fetiorulu preutulu *Demetriu Antonu*, care a fost catechetu la scolele normali si in institutul domesticu militare, l'a palmuitu. Fiindu acusat la episcopulu, si-a capetatu pedeps'a meritata. — Cu capelanulu seu *Cirilu Dunca* si cu profesorulu si preotulu *Ioanu Marianu* a avutu procese scandalose.

d) Cu preutii, cantorii, fetii si curatorii besericesci a fostu de totu duru, cerendu dela dinsi o subordine militare orba. Acestea ca fosti soldati nici i-au denegat'o — desi preunii preoti ii-a tenuity in arestu cu septemanele, — afara de preotulu *Pantelemonu din Zagra*, care dupace a sieditu cateva septemani in siopru — acest'a era loculu detienirii — perdiendu-si pacientia, candu a esitu odata vicariulu din casa, a voitu se-lu lovésca cu unu lemnu in capu, ce i-s'ar fi si intem-

sulu nou, de ale cărui efecte noi din capul locului atât de multu ne-am temutu.

In nrulu precedentu am indegatatu, dar n'am specialisatu si censuratu acele aparitii, pentru că — precum am observatu acolo, ne-am temutu, nu cumva prospet'a dorero, in contra dorintiei si propusului nostru de astadi, sè ne faca *pré amari*, si judecat'a noastră dóra *essalata seu essagerata*.

Am fugitu din capitala; ne-am retrasu pre două-trei zile la tiéra, in sen-guretatea cea mai liniscita, pentru ca — nevedindu pre nimenea, ne audiendu vócea nimenui, ce ar fi potutu sè ne mai irite, astfelu sè ni recásigam si pas-trámam calmulu spiritului si alu sentie-menteloru; căci — vai de omulu, carele fora acestu calmu se va pune sè faca politica! Noi credemu că ni l'am recásigatu si pastratu. Ne provocam la form'a si la cuprinsulu acestui articlu.—

Mai antaiu de tóte, chiar in primele zile ale essistintiei noulu guvernii, chiar pre candu se sfortiá a-si-cárpí *partia*, botesata „*liberale*“ pona inca a nu i conósce elementele. — dlu ministru *Trefort* ne surprinse cu o lista de *cárti romane proscrise*, publicandu si lista in tipu de *imputatiune autonomiei nostre bisericesci-scolari*, decretandu acele *cárti de inamice* statului magiaru, ér autonomi'a nostra suspicionand'o de sustien-tória si naintatória a tendintieloru inamice ale acelor *cárti*.

Decretarea acelor *cárti de inamice* statului nostru publicu, este — linu judecata, *absurditate*; ér form'a de suspiti-une, ce se aruncá asup'r'a autonomiei nostre bisericesci, este — de totu simplu luata, o *malitia nesocotita*.

Noi suntemu convinsi, că acele *cárti*, supuse censurei unui juriu de barbati de adeverata cultura si sciintia, barbati nepreocupati de patim'a unui siovinismu orbu: nu se voru aflá de felu periculósu statului nostru ca statu de dreptu; si de asemenea noi suntemu convinsi, că suspi-tiunea aruncata de dlu *Trefort* si cu *Tanárky* alu seu — asup'r'a supremeloru nostre autoritati bisericesci, de tóta lumea onorabile si rationabile, cátu va conósce imprejurárilu reali, s'ar respinge ca o impertinentia politica; mai vertosu candu i-am dovedi, cea-ce potemu do-vedi, cumca chiar inspectori scolari de alui *Trefort* au introdusu un'a seu alt'a, dintre acele *cárti proscrise*, in scólele de sub inspectiunea loru.

Actulu dlui *Trefort* este si remane, cum lu-tacsaramu noi in nrulu prece-dente, o *palma provocatoria* a ministru-lui magiaru de culte — peste faci'a Ro-manimeii din patria.

Vine alu *duoilea actu*. Dlu *Trefort* si cu *Tanárky* alu seu — propune Die-

tei patriei unu proiectu de lege *pentru pensiu si subventiuni pe sem'a invetia-toriloru dela scólele poporali*. Aci — cu *desconsiderarea absoluta a autonomiei nostre bisericesci si scolari*, garantate prin lege, anume si espresu prin art. IX. dela 1868 si prin Statutulu org. subscrisu de Msa Regele, dispune si in privinti'a in-vetiatoriloru nostri confesionali, de a caroru subsistintia chiar ministeriulu d-lui *Trefort* nu s'a ingrigitu si nu va sè scia nemica; dispune asiá-dara curatu numai pentru de a ni violá dreptulu si de a ne incurcá si confunde totu mai multu; si asiá aduce legelatiunea patriei, de a i se face medilocitória pentru unu scopu neleiale si memorale.

Ce alt'a va sè dica acést'a, decátu o *lovitura cu pumnulu cumplatu* in drep-turile si interes-le nostre, pre cari noi le tieneamu ascurate prin legea tierii! —

In fine urmá actulu de incoronare alu dusmaniei si reutetei ministeriulu nostru de culte, actulu ce publicaramu verbalmente in fruntea nrulu precedentu, oprirea gimnasii si bisericeii nostre din Brasiovu d'a mai primí spre sustie-nerea sa — *subventiunea* ce de atáti'a au, chiar si sub absolutismulu Austriacu, i-o intindea Romania libera!

Acestu actu l'am disu a fi — *cutitu in anim'a nostra*; adaugemu că este — nu numai inamicu si barbaru, dar totu o data *nepoliticosu, neintieptu* si chiar *prostu*, nemicu mai pucinu calificatu, de cátu d'asi ajunge tient'a!

Dupa noi, unu ministru cu astfelu de acte, nu la potere, ci cu totulu aiu-ria i-ar fi loculu; anume acolo, unde din capulu locului trebuiá pusi — toti cei-ce de la 1867 in cóci, prin nebunielu loru ruinara tiér'a si o compromisera in ochii intregi lumi culte, ér natiunea magiara o fecera obieptu de bannela comuna!

Unde in lume a mai vedutu dlu *Trefort* si cu patimasiiu seu de *Tanárky*, lucrandu si pasindu unu guvernii patriotecu astfelu; adoca nu numai detra-gendu elu ori-ce ajutoriu din partea tierii — in instructiune unu poporu mare, alu duoilea intr'o tiéra poliglota, ci inca oprindu unu institutu alu aceluia de cul-tura, carele si-face detorinti'a conformu legii si chiamarii, oprindu-i primirea de subventiune pentru sustinerea sa — de la altu poporu amicu, seu — mácar de unde, pe cale publica si onorabile?!

Nu vede, nu pricepe dlu *Trefort*, că prin acestu actu are sè vateme de mórte intréga natiunea romana din ori-care parte a lumii, pentru evidentea dusmania ce i dovedesce, si că — de tóta lumea culta are sè fie tacsatu — elu, celu-ce acú cáti-va ani tacsá pre ungurii sei de „*barbari moderni*“, elu de *archibarbaru modernu*!

Dar in fine — nu vede elu, nu vedu

colegii sei, cari dóra i-au aprobatu pa-siulu, cumca prin acest'a nu-si potu ajunge scopulu — nici d'a impedece subventiunea, nici d'a ucide acele insti-tute de cultura romana nationale! Nu vedu acesti domni, că prin mesurile loru dusmanóse si nebunatece, din noi, ómeni naturali si sinceri, cu fórti'a vor a face ómeni sireti si rafinati; din lupt'a nostra franca, *leiale, onorabile*, cu fórti'a vor a face lupta *ascunsa, fariseiesca, fora consideratiuni*! Séu credu ei dóra, că déca Romanii, din adeverata, sin-cera apretuire a intereseloru vitali reciproce intre romani si magiari, pan' acuma — decandu cu lupt'a politica parlamentaria — s'au portatu cu cea mai sincera frachetia catra ei, că dóra au fa-cutu acést'a din simplitate seu nebunia, si că — ei nici nu sciu sè fie altfelu?! Tare se insiala. Si noi — din anima cu-rata, li spunemu, că — vai de ei, déca o data prin portarea loru, vor aduce si pro Romanu la convictiunea, cumca cu ma-giarulu in modu sinceru, francu si ono-rabile — nu e d'a mai esi la cale!

Pana-se magiarii in asemenea si-tuatiune — in patri'a loru, facia de ori-ee poporu sub sóre, si apoi cugete si marturisésca — dupa a loru propria anima si minte, că — ce felu de impresiuni, ce sentimente s'ar nasce intru ei, si că — potea-s'ar ei candu-va impacá cu astfelu de poporu!

Ei sciu pré bine, că Romanulu este mai indelungu rabdatoriu, că suferu si inghite nedreptátilu — anume din partea domniloru magiari, intr'unu modu si o mesura, cum altu poporu in aseme-nea situatiune n'ar poté face o data cu capulu: totusi este lucru ne'ntieptu, este temerariu, este in contra naturii, a isbi in elu necurmatu si a contá la totale nesentimentu, fora tote urmárilu din partea lui.

Inchiamu, rogandu pre cei de la potere: sè se indure de noi, de sine, de *patri'a comuna* si de *Tronu*, si — sè ne scape de ómeni ca *Trefort* si *Tanárky*, sè ne scape iute, panz candu reutetea ce ei pórtá in anima, n'a ajunsu inca a-si face efectulu ureloru dintre popóra! —

Budapesta, in 12 aprile n. 1875.

Tóta lumea politica, si cea-ce se teme de politica, este alarmatu! Ei bine: Ce e? Ce s'a intemplat?

Eca ce.

Despre dlu *Bismark* — de unu timpu in cóci se scrie, că — este fórtu nervosu si iritabile; ér Imperatorele *Wilhelm* — se scie că are slabitu uea, d'a nu cotosá sè-i contra-dica si impedece activitatea.

Dlu *Bismark* pe semne — nu fora causa va fi devenitu nervosu si iritabile. Elu, candu a dictatu Francei conditiunile de pace, cu cinci miliarde, cu cederea Alsatiei si Lorenei, cu

ocuparea unu teritoriu de 200 de mile pa-trate pan' la refuzu a contributiunei de res-belu, — a calculatu securissime, că celu pu-cinu 20 de ani Francia nu se va reculege, ér intr'aceea omnipotentia Berolinului va cu-ceri si face sie vasala — tóta lumea juru im-prejuru, asiá dicendu — tóta Europa!

Dlu *Bismark* a si inceputu actiunea de cucerire. Austro-Ungaria a sentitu si sento inca amaru mau'a sa! Dar Francia, ca prin-tr'unu farmecu, iute se reculesce; cu stabili-sarea Republicei — intréga Europa incepe a senti usiurandu-i-se man'a de feru de pre spinare, influinti'a germana. Ochiu popóra-loru amenintate se atientira spre Paris. Nervii d-lui *Bismark* se incordara sè ples-nésca.

Eca iritabilitatea!

Ceea-ce lumea laica astadi incepe a vedé, principele *Bismark* a vedutu mai de nainte. De aceea elu in tóte pártile si-a arun-catu latulu, pentru d'a prinde si sugrumá iute popóra, si d'a se ascurá de ele — pana a nu se redicá inca pre orizonte sórele invic-toriu si emancipatoriu alu Francei. De aci fie-cine si-va poté splicá apucaturele Beroli-nului cu aliantia între cei trei — „*mari im-perati de la nordu*“; de aci incercárilu d'a-si face dominatória influinti'a in Oriente; de aci — desperat'a lupta cu *papa* si cu bisericea catolica; de aci ne'ncetatele staruinte d'a-si face — mai antaiu din *vasalii sei din Germa-nia*, apoi din Imperatulu *Franciscu Iosifu* si din Regele *Victoru Emanuelu* — unelto in contra papismului; d'aci in fine — cautarea ne'ncetatu dupa nodu in papura, amestecarea acusi-acusi in *Spania* si câte alte apucature — pentru d'a se acatiá éraai de Francia, pana inca nu este deplinu armata si restaurata si — pana ce nu si-a ingagiatu inca aliatu se-curi! —

Germania mare si puternica, si prin vic-toriele sale *impunatória*, nu se sen te liniscita, ne fiindu unu anu scura, nefindu de unu poporu strainu iubita si respectata; — fi-rosce, pentru că nu a invinsu, nu s'a redicatu si nu tinde a se sustiené prin *ideis sublimi* — de cultura, perfectiune, libertate, *fericire a po-poratoru*, ci — prin *fortia si jâfuiere materi-ale*, de cari lumea se ingrozescu si — puru-ria lucra sè scape!

In acésta neliniscire a sa si svercolire in tóte pártile pentru d'a impune seu d'a cautá protestu, dlu *Bismark* cu nervii sei iri-tati — se apucá si de *Belgia*, tieruti'a cea mai bogata si bine cármuita sub sóre, si carea ca neutrále, stá sub scutul speciale alu dreptulu popóraloru din Europa.

Bisericea romano-catolica este inamica libertatii — caei culturoi poporatoru; dar unde libertatea oste intrudusa si se sustieno, nime mai multu ca bisericea catolica scie sè profite de ea.

Acé st'a s'a doveditu de multe ori si se dovedesco eclatantmente in casulu de facia.

Corifeii catolicismului, anume cei reu persecutati in Germania pentru aderinti'a la

platu, de nu s'ar fi bagatu cu grab'a in casa. Aretandu-se lucrulu Episcopului Bobu, pre-otulu pentru acésta cautósare s'a pedepsitu cu arestu la profosu, deunde se escortá in tóte zile la besereca. — Pre cantori si pre feti ii puneu in genunchi si ii astringea sè siedia pre septemana la dinsulu cu mancaru loru, sub protestu căj debue sè pórtu cerculariele episcopesci si vicariiali pana in Salva, Re-brisiora si Borgou, in adeveru inse pentru ca sè-i luere la campu si unde se poftiá. Aseme-nea indetorá pre feti si cantori a-lu duce cu trasur'a loru ori unde voiá, de es. la Blasiu, Bistritia si altu-unde, cumu si de a-i aduce totu cu trasur'a loru buti de vinu dela Medi-asiu, Blasiu etc.

c) A introdusu datin'a, ca ficure pre-otu, fetu si cantoru sè-i deé primaver'a unu mielu, si pre care nu-lu dá din bunavointia sa, dreptu că nu-lu astringea cu fórti'a, dar atáta lu-sucia si intorcea, pana candu bietulu precopendu caus'a, ca sè scape de atari suc-turi — lu-dá, si apoi avea pace.

f) Asomenca a trasu dela fiacare preotu tass'a anuale de 1 fl. 20, cr. dela cantoru 40 cr. si dela fetu 20 cr. v. v. Acésta datina dreptu că nu o a introdusu elu, ci o a aflatu,

fiindu indatenata in tóta dieces'a, ma si epi-scopii o trageau dela preoti, cum marturisese despre acést'a si *Maioru* in istoria beserecesca si cumu se vede si din o scrisóre, ⁶⁾ aflata in arhivulu vicariiale, decopiata de vicariulu-

⁶⁾ Scrisorea amentita de autoru e scrisa cu cirile si suna:

Cinstite in Chs. Frate!

Vredu obicinuitulu canonicesculu sa-borulu mare a praznuí, si cu alte fiindu cu-prinsu, nepotendu pre diu'a cea obicinuita, am renduitu sè fia pe 29 a viitoroi luni iunie la resiedinti'a nostra in Blasiu; pe atunci dara Frati'a Ta cu causelo, ce vei avé a le indreptá, si cu canonicescile dasdiile nostre, si restantiele, faru scadere acolo te vei aflá, sub pedeps'a canonului 64 cu (66) de florinti, adu-candu si obicinuitii notarasescu si logofetescu taleru.

Zagra, 26 aprilie 1763.

Vlad'e'a P. P. Aronu mp.

Vedi cronic'a Regimentului alu II-lea romanu la anulu acést'a si fug'a acestui vla-dica cu Comandirendulu Gen. Bucow dela Salva pesto Somesiu.

Sirele din urma suutu cu litere. Danna ca nu essista aceea cronic'a pré interesante. N. Tram.

Marianu de pre originale si alipita la capo-tulu istoriei beserecesci a lui *Maioru*, care acumu se afla la mene. In acésta scrisóre provóca episcopulu *Petru P. Aronu* pre unu protopopu, — cugetu a fi dóra celu din Nase-udu — ca pre 29 iuniu din a. 1763 sè se afe in Blasiu la obicinuitulu canonicesculu saboru mare. Scrisorea acést'a e datata din *Zagra* si nu din Blasiu, unde se aflá scaunulu episcopescu, si éta pentru ce: Locuitorii din valea *Rodnei* si-au fostu datu invoirea in a. 1761, cumca ei bucurosu voru primi greutatea de a fi soldati grantieri, éra mai tardiu la sva-tulu unoru inimici ai Romaniloru s'au opusu, punendu-se in frunte familia *Todoranu din Bichigiu* — renumita pre acele timpuri pentru avere, si indemnandu si pre alii din alte comune mai alesu pre cei avuti. Regimulu voindu a ii aduce cu benele la ascultare si implinirea dechiaratiunei date din bunavointia, a recor-catu pre episcopulu, ca in societate cu gene-ralulu *Bucow* sè-si iec ustenele a morge la Na-seudu, unde vor fi reprezentantii tororu com-uneloru si cei abili de arme concentrati, pre mo-cirl'a din diosu de Naseudu. Ci n'au potutu face nemicu, mai tare ii-au intaritatu si inca in-tru atáta cátu ambiiu aflatu de bene a-o luá

a sanetes'a cat ra *Zagra*, deunde a scrisu acésta scrisóre. Mai tardiu, si anume dupace veri cátiva *Todorani* s'au trasu pre róta, s'au convoitu, si asiá dela a. supranumitu au servitu acestia pana la a. 1851, candu a urmatu desfiintia-rea institutului militar de grantia si pro-vincialisarea acestuia din cause inalte de statu. Se dá cu socotela, că la renitenti'a acést'a ar fi luatv vecinii nostru, *Sasii*, o buna par-tecea. Din ce cause? — Cugeta-le cetitoriuile.

g) Pre cei ce erau sè se chirotonésca ii detienea câte unu anu si doi la cas'a sa sub pre-testu de a li probá moralitatea, plecarea spre preotia, si de a invetiá catechismulu, si numai dupace sustieneau prob'a ii recomandá la primirea teologiei morali in Blasiu, pre-langu alaturarea ordinatiunei comandi mili-tari, — prin carea respectiviloru se dá facultate de a se preoti, — si a *protocolului de alegere inatu in faci'a locului*. Insemnu că avea o plocare, mare a immulti preotii fara lipsa, nu numai in comunele cu două beserece, cumu erá: *Maierulu, Sangiogiulu, Re-brisiora, Salva si Zagra*, dar si in cele numai cu o besereca, si nu numai in cele mai im-poporate, cum santu: *Rodna, Telciu, Feldru, Tiba, Monoru*, ci si in cele mai pucinu im-

dogm'a de infalibilitate, parte mare se refugira si-si afara adepostu in *Belgia libera*, si — pentru scopurile luptei lor in contra persecutorilor din Berlinu, recusera la *pres-sa libera* a Belgiei libere. Prin acést'a ei incepura a se aperi de Bismark, si totu d'o data a atacá politica lui Bismark, astfelu inaugurandu o agitatie apriga in contra pericoloselor planuri si lucrari a puterii-loru din Berlinu.

Contra acestei *cruciade* a ultramontanilor din Belgia, ce dlui *Bismark* putea se-i fie mai indemana, mai usioru, mai naturale, de cátu colosalile medilóce banali si intelectuali, de cari dispune a responde pre acelasu terenu, a angagiá intréga publicistica europa in contra ultramontanismului si astfelu a blamá si nimici pre iesuiti. Dar — marele barbatu de statu, póte pentru iritatiea nervilor soi, póte pentru alte motive secrete — nu adoptá aceea cale naturale, ci pasi pre calea *notelor si presiunii diplomatece*. Elu adresá *imputatiuni* guvernului regale din Belgia pentru atacurile ce i se facu in pressa acelei terei si in fine ajunse pana a constata, cá legile essistinti in Belgia nu ajungu spre infrenarea proseei; asiá-dara ceru categoricu, ca guvernulu Belgiei se se ngrigósea cu Camer'a sa, a *creia legi, restrigétorie de libertatea proseei!*

Candu o putere mare ca Germania, face o astfelu de pretensiune unei tere vecine, atunci tota lumea seie, cá vrendu se-i facea fortia morale, in realitate o amenintia si periclitata in libertatea si nodependintia ei.

De aci — *alarmarea intregi lume politice din Europa!*

Belgia a respunsu d-lui *Bismark*, respingendu in termini cuventi pretensiunea si amesteculu in afacerile sale interne, si provocandu-se la neviolabilitatea autonomiei sale, garantata prin neutralitatea sa. Germania, o data ingagiata prin pasiulu principelui *Bismark*, lumea nu pricepe, cum: s'ar poté retrage fora rusine.

Eca caus'a crescerei temeriloru si alarmului.

Si acum, in mediulu acestei iritatiuni, avá locu demonstrativ'a intelnire in *Venetia*, pre care — ori-cátu diaristic'a austro-magiara se trudece a o splicá intru interesulu pacii si a o aduce in consonantia cu planurile puteriloru din Berolinu, lumea cea mare, cea mai pucinu politica si mai multu sincera si naturale, mortisio o considera de *contraria scopuriloru si tendintiloru* d-lui *Bismark*, cea-ce d'alta parte nici foile ce stau mai aprópe de *Bismark* nu se grabescu a negá!

In acést'a stare a lucruriloru, pré caracteristicu este, cá — dupa cum ni spune telegrafulu din Berolinu, vinerea trecuta aparú in foia *Post* de acolo unu articlu intitulatu *„Este dre veselu in vedere?”* care articlu puse in cea mai viua miscare si fece de cursur ile la bursa stagnara de totu Cuprinsulu acelu articlu, telegrafatu la Paris, se refusa d'a fi comunicatu publiculu; pentru cá elu — desi nu nemodilicitu, totusi *pune veselulu in vedere!*

Apoi aceeași dopeșia adaugă, cá — principole de corona ér tienti consultare cu *Bismark*, in palatulu acestui, pon'a la mediulu noptii; cá — unu rezultat alu acestei consultatiuni anuciandu-se, cumca principole de corona va merge la *Italia*, dar o intelnire oficiala cu *Victore Emanuelu* nu va avé locu.

Mane-di, dupa esirea acelu articlu in *Post*, „*Nord D. Allg. Z.*”, organu ordenar-minte inspiratu de *Bismark*, veni a luá notitia de articulu alarmatoriu din *Post*, „*acelu articlu spune in multe privintis adeverulu*,” mai adaugendu, cá — dieu, „*reorganizarea armatelor in Fran- cia — este de caracteru noliniscitoriu!*”

Si tocmá acum, candu astfelu se dispunu lucruri le la Apusu, telegrafulu cu datulu diu 9 aprilu ni insciintiadia din Constantinopole, cá *marele Veziru*, luandu de motivu deplin'a insolare a Turciei, ar fi reprezentatu Sultanulu, cumca pentru Imperatia otomana n'a mai remasu mantoire, de cátu — *in arme, in rebelu!* De unde deci armarea in Oriente se face din respectori.

Astfelu este situatiunea in momentu, precandu monarchulu nostru face vedinta Dalmatiei si fuse de se imbracisá atátu de caldurosu cu *Victore Emanuelu*.

Ce va urmá, vom vedé; dar si pan' atunci, rogámu pre stimabili cetitori ai Albinei, se-si aduca a minte de apreturile ce noi fecerámu si de temerile ce noi pronunciarámu din indemnulu caletoriei *MSale*, *Domnitorulu nostru*. —

* * *
2/14 aprilu 1875.

Dupa depesiele mai nóue, sosite ieri din *Berlin*, *Brussels* si *Londra*, turburarea spireteloru incepe a se asiediá, chiar si din partea prusso-germana danduse o explicatiune cátu se póte de nevinovata notei d-lui *Bismark*.

„*N. D. Allg. Z.*” de ieri scrie, cá diaristic'a belgiana a interpretatu reu nota lui *Bismark*, candu i-a atribuitu tendintia de a lovi in libertatea proseei belgiane.

Ér *Disraeli* in parlamentulu Angliei totu ieri reflectá la o interpelatiune, cumca nota lui *Bismark* cátra guvernulu *Belgiei* a fost numai o amicabile tragere de atentime asupra esceseloru popesci.

In fine — asemenea ieri in Camer'a Belgiei, ministrulu de esterne, totu la o interpelatiune observá, cá nota din cestiune nu este de insemnetate atátu de serioasa, precum i se atribue. —

Ori cum se fie, déca pasiulu amenintatoriu din Berlinu asta data si nu va avé consecintie mai rele, atát'a elu a doveditu, cá ordinea stáriloru in Europa anina de unu unicu firu, destulu de slabu. —

Dela Diet'a terei.

In cas'a reprezentativa a Ungariei se votedia legile pentru dáriile nóue cu gramad'a, fora de a se mai redicá voci ce ar poté impedeá introducerea de dári nóue si fora de a se consumá tempulu cu altu-eva decátu totu cu votarea de dári.

In siedintia de luni, 5. l. c. s'a continuatu si finitu desbaterca asupra proieptulu de lege pentru darea de transportu ce se primé fora modificári. S'a votatu apoi totu cu mare iutiela si proieptele de timbru si competintie dupa rente.

Dupa acestea s'a luat in desbatero generale prolongirea puterii legii despre darea de case de la 1868, articulu 22. La acést'a si-a redicatu vocea *St. Teleszky*, atragendu atentia regimulu asupra imprejurárii, cá darea pentru case se solvesce ori sub titlulu de dáru pentru chiria de pe case, ori ca dare dupa clasa in care este asiediata cas'a, fora a fi detiermicitu inse cá unde este de a se aplicá un'a si unde alt'a.

La acést'a inse respunse min. finantiloru, cá la satorirea definitiva a dárii va corcá regimulu se delature incátu se va poté atari neregularitati, dar pan' atunci trebuie facute experimentári, cáci cestiunea e dificile.

In siedintia de marti 6 l. c. s'a votatu apoi si in speciale prolongirea articulu 22 din 1868 pentru darea de case, si apoi s'a inceputu desbaterca generala asupra proieptulu de dare pentru venatoriasu armele de venatu. Acestu proieptu s'a primitu de base a desbaterii speciali si s'au si votatu o mare parte din elu si la desbaterca speciale. —

In siedintia de mercuri 7 l. c. s'a continuatu si votatu intregu proieptulu de lege pentru darea de venatu si armele de venatu. —

In siedintia de joi 8 l. c. s'au votatu legile de dare pentru lussu, precum: pentru tinererea de cai si de careto, pentru billarde.

St. Istoczy, in inceputulu siedintiei de astadi a indreptatu cátra intregu ministerulu o interpelatiune in caus'a jidoviloru. Acést'a interpelatiune o motiva prin o vorbire fórte lunga. *Istoczy* sustiene, cá jidovii au inceputu a fi calamitate pe Ungaria, de óra ce oinu-su numai confesiune, ci sunt o *casta*, a carei membri sunt striasu legati prin unitatea de sange, prin traditiunile ereditate, prin comuniunea de interese si prin relig'iune. Aretá apoi cum sunt jidovii de netoleranti si cum prin datenele lor se tienu forte despartiti de cei ce nu-su de ai lor si cu elemente straine vinu in atingere numai pentru a-le despoia pre acestea de avere. De aci espune cum au devenitu jidovii domni ai lumii pe teronulu economiei nationale, despoindu poporele de avere si devenindu avuti, injuriura apoi asupra sortii poporului si totu mereu pentru a le ruiná, cu atátu mai vertosu cá in tóte partile s'au indesatu si diaristic'a li e in mana in tóte partile. Astu-feliu atragendu atentia regimulu asupra jidoviloru, ca a unei plage pe poporu, interpelá cá:) Intentinédia regimulu se presente odata proieptulu de lege

pentru incolatu si prin acést'a se puna capetu inuandárii multimei de jidovi in Ungaria? — 2) Nu ar pune pedee elementelor nejidove, daca acestea s'ar apucá se se apere pe cale pacifica contra castei jidovesci ce le sugruma? — 3) Peste totu intentionedia se-si sustiona facia de jidovi totu aceea atitudine ce s'a observatu de la emanciparea lor si carea s'a aretatú de já cá nu aduce rezultate dorite? —

Acés'a interpelatiune a intempinat o recela mare in sfetnicii si parintii patriei, si nu numai estia, dar chiar si publicistica a luat in nume de reu acést'a pasire a dlui *Istoczy*, ba mai toti lu clasara de omu carui-a i-ar lipsi o dogma. Dovedi eclatanti acestea despre curagiulu si nodependintia celor ce indrépta destinele terei unguresci!

Interpelatiunea se va comunicá cu ministerulu. —

In siedintia de veneri 9 l. c. s'au votatu proieptele de dare pentru interesele dupa capitalie, precum si intreprinderile ce-su deobligate se deó socóta publica. Asemenea s'a votatu se proieptulu de dare pentru consumatiunea de carne si vinu; desbaterca asupra acestui proieptu s'a continuatu si finitu in siedintia de sambata, in carea n'a fost altu-eva la ordinea dilei. Desbaterca peste totu a cursu rapede si fora a se fi redicatu greutáti din vre o parte. —

Temeslora, in martiu 1875.

Tenerimea este viitorulu, asiá se dice de comunu si cu totu dreptulu. Este deci de cea mai mare insemnetate crescerea teneromii pentru viétia fie-cáru poporu, cáci prin crescerea tenerimei se croiesce sórtea viitoria a lui.

Nu odata s'au redicatu voci in diuariele nóstre nationale, atragendu-se atentia a nesciamiloru romani asupra acestei cestiuni de mare ponderositate. Facut'au cei chiamati ce-va séu nu? — acéa nu o discutemu; credemu inse a ni impleni o detorintia nationale, adaugendu la cele publicate pan aci in „*Albina*” si alte date in acést'a materia.

Sunt institute in patri'a nóstra, unde tenerimea nu are nici cea ocaziune imbucuratoria de a poté ascultá barem o ora la septemana ceva prelegeri in limb'a romana, ma chiar si despre limb'a si literatur'a romana in mai multe locuri nici vorb'a nu este. Acést'a este o mare lovitura viitorulu nostru, cáci tenerii se crescu in atari institute adese nu numai neromanesce, dar chiar dusmanesce facia de noi, fratii lor.

Mai in totu loculu inse, si unde e numai o mana de teneri studenti romani, ei s'au constituitu in societati literarie, unde si-dau tenerii trad'a de a se cultivá in limb'a si literatur'a limbei lor materne si a desvoltá, latu si consolidá sentimintele romanesci in pepturile fragede. Atari societati s'au infiintiatu mai de multu in tóte locurile unde-su concentrati teneri la studie si ele sustau si astadi. De candu inse cu sistem'a sugrumatoria de astadi, nu numai nu se mai infintiedia din

poporate, cumu sunt: Mocodulu si Bichi-giulu in cari pre la a. 1825 pana catra 40—45 se aflau câte doi, ma si trei preoti. Si cum erá cu potentia immultierea, acést'a osebitu in comunele cele micutie, dupace se scie, cá juredictiunea militare facea fórte multe intortocaturu pana dá facultate unuia séu altuia de a se preoti? — Éta asiá: Preotii mai be-trani se faceau orbi, schiopi, morbosu si prin urmare neabili de a functioná, si dupace si-capetau atestate si dola mediculu regimentulu, resomnáu pro forme in favorea séu a fetioriloru séu a generiloru séu a altoru cárturari si cantareti, cari li impleau pung'a si promiteau munti de aur, apoi deca se chirotoniáu acestia, botranii eráu sanetosi si fugiáu ca iepurii la tóte functiunile, deunde apoi certe nonumerate intre ambii preoti spre scandalizarea poporului.

b) Vicariulu *Nemesiu* inca din teneretie s'a fostu datatu la o viétia disordinata. Elu prandiá la 4 óre dupa amedia si pana cam catra 12 óre nóptea erá totu prandiu. Odata, ca studente din suprem'a humanitatis clase, am fostu de facia la unu atare prandiu, inse nu la mésa, ci langa usia, standu in petiore si fiindu esamínatu din autorii classici, cari se

propunea pre atunci, din *Virgiliu*, *Ovidiu*, *Horatiu*, *Catulu*, din *Oratiunile lui Cicerone* pro lege manilia, pro *Milone*, in *Catilinam*, pro *Marco Marcello*, cari tóte le avea in biblioteca si pre rendu m'a pusu se traducu, mancandu elu si bendu la mésa. Dem anetia se scolá cam la 10 s. 11 ore, dejuná câte o ola de cafea si apoi lucrá paua la tempulu prandiului. Cam asiá i-a fostu petrecerea osebitu in botranetie. In casa ambliá preste totu anulu de comunu cu unu cojocu, la gramadi cu unu semetu si in capu cu o caciulu de mileu.

c) Cu espedarea scrisoriloru oficióse ce le avea mai cu sema cu locurile mai inalte si in lucruri grele nici cum grabiá. Aflat'am concepte scrise despre acelasu obieptu decáte 2—3 ori si in fiecare corectiune si ceva nou. Adeveratu cá in urma erá unu lucru clasicu. —

IV. Vicariulu Ioanu Marianu.

Lui *Nemesiu*, care dupa cum am amon-titu mai susu s'a promovatu la demnitatea de canonicu la a. 1834, i-a succésu *Ioanu Marianu*. — Acést'a s'a nascutu in *Zagra* din parenti grantiari. Dupace a absolvitu clasile normale in *Naseudu*, cele gimnasiale si

sciintiele teologice in seminarulu din *Blasiu*, s'a chirotonitu de preotu celibe decátra episcopulu *Ioanu Bobu*. S'a aplecatu mai antaiu ca professoare in gimnasiulu din *Blasiu*, si de aici s'a dispusu de parochu in loculu nascerii sale *Zagra*, de unde ducea si oficiulu de catechetu la scólele normale din *Naseudu*, cam la a. 1823. Mai tardu, pare-mi-se la a. 1826, fú numitu de invetiatoriu normalu la scólele din *Naseudu* in loculu lui *Paczowsky*, care fusese celu de origine din *Boemia* si tramesu de locurile mai inalte ca invetiatoriu la scólele nóstre, desi nu scia nici unu cuventu din limb'a romana, si nici n'a invetiatu pana la morte.

Marianu indata dupa denumirea sa, in contielgere cu directorele *Nestoru Istrate*, a lucratu ca langa cele trei classi normale se se adauga si a patra, care s'a si deschisu, pare-mi-se la a 1827.

Marianu ca unulu carele absolvise clasile gimnasiale, filosof'a si teolog'a, a datu invetiamentulu cu totulu alta facia decum fusese pana la elu, introducendu si o alta metoda, staruindu ca scolarii se intieléga ce invetia, fiindu cá pana la dinsulu li-se dá numai se invetie din obiectele preserise in limb'a ger-

mana, fara de o li esplicá in cea matarna, séu barem din candu in candu a le traduce. Elu a fost celu de antaiu carele a introdusu propunerea istoriei patriei in clasa a 4.

In a. 1830 fú tramesu in capital'a *Galiciei* spre a absolvi cursulu preparandiale, de unde reintorcendu-se cu testimoniale preserise si-a reocupatu postulu avutu, propunendu acum si mai cu mare efectu dupa metod'a cea nóua, ce o invetiase si incepuse acum mai in tóte scólele germane si prin urmare si ale Austriei a se introduce.

In a. 1833 s'a denumitu de directoru a tuturor scóleloru din regimentulu I. de granitia romana cu resiedintia in *Orlatu*. In septembrie 1834 morindu directorele *Istrate* si totu atunci ducendu-se *Nemesiu* la *Blasiu* de canonicu, s'a stramatatu in calitatea de directoru la *Naseudu* si totu-odata s'a denumitu si de administratoru a vicariatulu si mai tardu de vicariu prin episcopulu de atunci *Leményi* *Dinsulu* a fost celu de antaiu si celu din urma, care a adusu ambe aceste deregetorie.

(Va urmá.)

nou atari societăți acolo unde n'au fost, — dar chiar și din cele existente unor a li se fa-uresce perirea. Cei ce au în mână, ere lemu că vor scri pastră; dar ar trebui să ne ingrigim se să infintiedie atari societăți să unde nu-su.

Ca se trecem la unu casu speciale, adu-cemu aci nainte că la Temesiora avem unu nru foarte însemnatu de studenți romani la scolele gimnasiale și reali. Necairi nu scimu să fie așa mare numeru de teneri romani, pe la institute straine, casi aci. Caus'a e, căci în Banatulul temisioru de o data, cu multa ne-dreptate poreclitu astadi Ungaria sudica, nu sunt institute gimnasiale și reale superioare, decâtu numai în Timisiora; apoi mai vine împrejurarea că acestu tîenutu e mai numai de romani locuitu și romanii — convingendu-se odata că prin învetiatura și întiepleptune omulu traiesce o viață mai libera, mai usiora — și dau tota osteneț'a a aduce ori ce sacrificiu pentru a-si lasă fiii să studiedie, — dar multe neajunse îi impedează a si-i tramete la studie pe la vre unu institutu superioare romanu, după ce de acestea sunt numai în mare departare, ceea ce este împreunatu cu multe spese.

Asupra creșterii acestei junimi tre-bue dăra să ni îndreptăm ochii. Cei chemati a derege destinele națiunii romane ar trebui să reflecte aci, că în această tenerime să creșce viitoriulu unei mari părți a Romanilor.

Acî în Temisiora este unu profesore pentru tenerii romani; acest'a inse s'a însemnatu în „Albina“ nu numai o data, că cum de nesuficiente corespunde chiamării. Nu este destulu deci numai a avé catedre și profesori pentru limb'a și literatur'a romana, ci tre-bue ca să fie ingrigitu pentru omeni conscii de chiamarea lor și strabatuti de dorulu de a si-o impleni. De aceea reprezentăm dorint'a generale, espressa adesea în publicistic'a noastră, de a vedé postulu de catechetu și prof. romanu la Temisiora implenitu după demnitate. Însemnăm aci, că — nu scimu cum, cum nu — destulu că de unu tempu în cōce, cam de două lune, postulu de profesore romanu și catechetu la gimnasiulu de aci, pare a fi vacante. Unu profesore strainu s'a exprimat în o clasa gimnasiala superioara înaintea studintiloru cam ironice, că Studintii romani n'au calcule nici din gramatec'a romana, nici din religiune, de ora ce profesorele lor a fugitu!

Ar fi de doritu să se aduca desluciri în asta privintia din parte competente, căci — desi este sciutu că studintii romani n'au veditu pe dlu profesore de tempu îndelungatu și nici a cunosciintia să se fi îndepartatu din locu și respective de la postulu seu — totusi nu potemu să ne unimu a crede că direptiunea gimnasiale n'ar avé cunosciintia de lucru.

Ori cum să steo lucrulu, noi dorimu, ca acestu postu să se implinēca cătu de curendu prin unu individuu consciu de chiamarea sa, căci din starea de pan' aci a lucruriloru numai reu s'a nascutu. Nu numai că nu s'a propusu nomic'a studintiloru din limb'a și literatur'a romana, dar nu a lucratu nime nici pentru a cultivă sentiementele nationale în ei. N'a fost nimo cine să li strige unu „Des-teptă-te Romane,“ și cei chemati au uitatu chiar să-i îndemne a-si infintia o societate, unde să se desvolte, deprinda și oțielesca reciproke.

Este deci o mare lovitura viitoriului romanu, că tenerimea romana din Banatu, concentrata mai tota în Temisiora la studie, n'are la acestu gimnasiu unu profesore romanu demnu de chiamarea sa și că nu este impulpata și spriginita prin cei chemati să se intrunēca în o societate, pentru de a se formă ea pe sene.

Asteptăm cu sete să vedem delaturate în scurtu aceste două pedece ce sugruma viitoriulu nostru prin negligerea creșterii tenerimei nostre de la gimnasiulu din Temisiora, — și sperăm că cei chiamati vor grabi.

Altu cum stă lucrulu cu studintii romani de la scolele reali de aci. Acesti-a, vro 30 la numeru, nici catechetu romanu n'au veditu de cincii lune de dile, apoi profes. pentru limb'a și literatur'a romana nici n'au si nuseu pana

candu va fi totu asi! Unii din acesti teneri au uitatu mai de totu că-sa romani, ba unii se dice că ambla chiar a trece la alte confesiuni, neromane. Aci este deci unu mare reu, care cade asupra autoritățiloru nostre besericesci. Ele au de a responde pentru această nu numai noue, ci și viitoriului. —

Peste totu luat, tenerimea romana din Temisiora este forte neglesca în creșterea sa romanescă. S'ar rotacé unu adeveru, dacă nu s'ar constată că această tenerime nu porta vin'a, de ora ce ea si-a datu nisuinti'a a face ce potu; apoi s'ar comite unu pecatu nati-unale, dacă nu s'ar spune aci în faci'a omoni-lor, că întieligintii nostri din Temisiora și juru sunt, după cum se vede, cei ce nu eugeta seriosu la viitoriulu națiunii romane, căci altu feliu nici nu s'ar poté întemplă, ca ei nu numai să nu veda, dar nici să nu vré a ascultă plansorile asupra acestei neglegeri a creșterii surcei-lor viitoriului romanu.

Am descriu aci în trasure principalele reulu. Sperăm că vor să vina medicii și să faca diagnosea speciale și apoi să prescrie medicin'a vindecatoria. De ar veni iuse cătu de iute Mosta ce-lu astepta

Forțe multi.

Paulisii, în aprilu 1875.

Batai'a lui Ddieu este asupra capului nostru. Se alegu ad ca pe la noi între antistii și reprezentantii comunali, și inca cu forti'a, astfelu de individi, cari suntu cunoscuti de poporu de cei mai cu naravuri stricate, ba pana si suspitionati de criminalisti. — Apoi eea aci si esemple: La 29 martiu a. c. ad-junctulu notariale din locu *Czeichner* — se întielege că nu dōra de flori de cucu — încercă a se senucide prin spandiaratōre, dar dandu peste elu ospetariulu din locu, l'a sca-patu cu ajutorulu unor crestini, taindu-i in data spandiaratōrea. Si astadi acestu individuu e totu în functiune, ca si cum ar fi din cei mai onesti omeni. — De curendu relatōnă notariulu comunale locale la pretur'a din Radna, că i-au peritu 13 pasporte de vite, si în urm'a estei-a la 1. aprilu a. c. si sosi o comis-iune de inchisitiune în persoanele adjunctulu protorale Bazel, și G. Fekete commiss-ariulu de securitate, cu doi persecutori. Se cautara pasapoortele în tōte părțile, pana ce se află că le a instrainatu vice-judele *Georgiu Avramutiu*. — Multe-sa la noi atari casuri și apoi patronulu tuturor acestor omeni batuciti la minte și stricati în anima — este notariulu nostru comunale *A. Bildhaus*, firesce și olu, casi cei-alalti, spriginitu pana aci de sistem'a corumpetōria. Acestu omu cu forti'a si-a com-pusu unu comitetu comunale din omeni în mare parte nepreceptuti și stricati și cu esti-a domnesce pe cei bunii si ruinedia comun'a.

Adesea i s'au facutu obiectiunile si im-puțările cele mai aspre pentru abuserile sale; elu inse se face urechia siuchata și ride de cei-ce lu-facu atentu la relele ce apēsa poporulu.

Am creditu să publicăm aceste a în generalu, sperandu că cei chiamati — după ce promisera în faci'a lunei, că vor se infrene pe memoralii și nerespectatorii de legile essi-stintii — să pōta luă notitia de cele ce se in-templa la noi si să grabēca a ne scapă de atari rele, căci te dōre sufletulu, candu vedi în funtoa comunei noastre atari omeni stricati și apoi sustionuti aci prin forti'a. Dacă aju-toriulu va intardiă, nu mai scimu pana candu vom mai poté suferi. —

Mai multi Paulisini.

Ghiladu, în martiu 1875.

Multu Stimatē Domnule Redactore! Binevoiesca a dă locu în colonele pretiutei *Albine*, urmatōriiloru reflexiuni și rectifi-catiuni.

În nrulu 16, unii dintre civii nostrii din Ghiladu, publicara unele informatiuni, cari dēca ar fi întemeiate și calificate d'a re-pară reulu ce dicu că bantăie comun'a nōstra, li-ar fi spre onōre; dar fiindu-că acele cuprindu în sine unele neadeveruri, pre unii laudandu, era pre alții defaimandu — fora destula temeiu, euata să încercu lamurirea adeveratei stări a lucrului.

În comun'a noastră existu două scōle ortodosse: un'a pentru prunci, alt'a pentru fete; nu sunt insa ambele în asomenea stare, căci scōl'a de prunci e nou edificata și prove-diutu cu instrumentele și rechisitele de lipsa la instructiune, pecandu edificiuulu scōlei de fete e în stare destulu de mi-serabile, ruinatu înlăintru și în afara și e stricatosu sanetății elevelor. Fiindu astu feliu cu o incapere numai pentru 18 fetitie parentii din această cauza nu-si tramitu feti-tiele la scōla. Er nu din caus'a că li-ar lipsi îndemnul. Felanga tōte, scōl'a n'a fostu nici candu gōla. Apoi nici scōl'a de prunci n'a fostu reu cercetata, căci parintii pururi s'au

facutu atenti la detorintiele lor, și unde n'a potutu resbata poterea cuventulu, acolo a întervenitu antistia. Si dacă invetiatoriulu de prunci aici diosu în comun'a, alții erasi în publicitate aseriu vin'a preotiloru, declia-randu-i de slabi și demoralisati, feresca mai antaiu pre invetiatori, a nu eliberă prunci de la scōla pentru mita!

Sciu bine cei ce scrisera, că tōte deto-rintiele ce le-au ayutu preotii pana la intra-rea în viață a statutulu organicu, cadu în sfer'a de activitate a comitetulu, la care a fostu presiedinte tocmai preotulu celu mai betranu, respective *socrulu invetiatoriulu*, acell'a, care totu-odată e și *Directore localu* de scōl'a; de ce nu caută aci vin'a? *

Reulu si scandalulu dara nu l'am provo-catu eu, precum dicu scriitorii, ci ei cu ai sei, cari în tōte reuțitile au fostu partasi, omeni marcați în comun'a, acei a si cu acesti a, cari au manipulatu averea bisericii; apoi să ne mirăm, dacă „inventariu bisericescu nu esista, banii s'au impresciatu pre la omeni fara garantă, obligatiunile mai tōte sunt nesecure, neintabulate, nici sunt introduse în protocolu; de unde nici nu se scie apriatu ca-pitalulu bisericii, etc. etc.

Deci după atâtea dovedi de rea mani-pulare și de incurcature fara capetu, ce a potutu urmă, decâtu delaturarea presiedin-telui și a epitropulu?

În fine tre-bue să sustienu si eu cu do-rere, ca din scōl'a noastră lipsesce *economia practica, istoria nationala și geometria*, trei obiecte cari sunt forte de lipsa unui economu romanu; dar dacă ar invetiă cova și din ele-mentele de fisica, de securu că superstitiunile inca s'ar sterpi mereu.

Reapingu deci partialile impuțări, ce-mi facu acei căturari mie si-i decliaru pre ei vinovati și respondiabili pentru ele. —

Petcu.

Apelu.

În mediloculu stramutăriloru intem-plate prin fusiunea celoru două partide mari magiare din tiēra, intereselo vitali de sub-sistintia politica nationala ne chiama de o parte a ne ingrigi de consolidarea Reuniunei nostre politice-nationali din districtulu Ara-dului; er de alt'a a ne întielege, că după schimbarea correlatiuniloru dintre partid'a noastră si cele lalte două partide magiare din districtulu nostru, ce atitudine să ide Reuni-nea noastră facia de nou'a partida liberale ma-giara? precum și pentru restaurarea biroului Reuniunei.

Spre acestu scopu, adunarea membriloru Reuniunei la 4 aprilu st. n. 1875 a de-visu: *conchiamarea tuturor romaniloru* din districtulu Aradului, cari sunt membrii Reu-niunei politice-nationali, la o *adunare gene-rale pe sambata în 1. maiu st. n. 1875.* după mediadi la 4 ore.

Sunt deci provocati toti membrii disci Reuniuni, respective partidei nationali, a se infaciă la adunarea generala, ce se va tiené în localitătile conationalului *Domnu Georgiu Dogariu în Aradu, strad'a talschiana nr. 15.*

Apelandu sentiulu acuratu romanesc alu fiecărui membru, avemu firma sperantia, că nu-si va crutiă nici unulu asteneț'a și jert'a materiala, pentru a participă la acea aduna-re generala, ce e chiamata a deslegă pro-blem'a consolidării si atitudinei Reuniunei nostre politice-nationali.

Er si pana atunci, facomu atenti pre toti membrii Reuniunei nostre, ca să nu precipi-tedie însinuandu-se de membri în partid'a nou fusiunata magiara, precum nici în ver-care alta partida eterogena.

Ceea-ce aflăm cu cale si voim să fa-cemu, să facemu ca partia compacta cu dem-nitate, er nu ca singuratici, respiti fora capu si fora directiunea!

Astu-feluu credemu că pretinde situati-unea noastră din acestu districtu.

Aradu, la 4 aprilu 1875.

Din partea biroului Reuniunei politice-nationali a Romaniloru districtulu de Aradu. *Ioanu Moldovanu, mp.*

vice-presiedinte interimalu.

F. H. Longinu mp.

notariu.

Publicatiuni taesabili.

Concurse:

Spre ocuparea postulu de invetiatoriu romanu gr. or. în Comun'a *Monostoru*, Comi-tatulu Timisiorii, — care postu este indiestratu cu emolumentele urmatorie: 160 fl. v. a. bani anuali, 6 fl. pausiale, 60 meti de grău, 4 orgie de lemne pentru invetiatoriu, 18 orgie de

*) Aci urma descoperiri despre prejude-tiele și stabilitiunile acelu pariate, cari — numai ar dovedi pon' la scandalu imputatiunile ce se facu preotimei din Ghiladu. Celu pučinu din partea unui preotu asupra altui'a să nu publicăm d'astea! —

Red.

paie, din cari are a se încaldî scōl'a; 2 lantie de pamentu aratoriu de I. classe; cartiru acomodat cu 1/2 jugeru de gradina pentru legumi — se deschide Concursu pana în 4 septemari dela prim'a publicare, pana candu concurentii au a substerne recursurile lor bine întocmite, în întielesulu Statutulu org. — domnului Inspectoru scolariu *Nicolau Cosiariu* în Timisiora — si a se presentă în comun'a spre aretarea desterității în Cantu si Tipicu. —

Monostoru, 28 martiu 1875.

1-3 *Comitetulu parochialu.*

Pentru vacant'a parochia din comun'a *Susani*, protopopiatulu *Fagetulu*, prin această se scrie din nou concursu.

Emolumentele sunt: Una sesiune pa-rochiale de 32 jugere, stofa si birulu dela 120 de case si 1/2 jugeru de gradina intra-vilana.

Doritorii de a ocupă acestu postu au a-si substerne recursulo lor, instruate în sensulu statutulu org. bisericescu și adresate comitetulu parochialu, — domnului protop. *Atanasiu Ioanovicu* în *Fagetu*, pona la 15 aprilu 1875 v. candu se va tiné si alegerea *Susani* în 23 martiu 1875.

1-3 *Comitetulu parochialu,*
în contielegere cu dlu protoppu tractualu.

Prin stramutarea preotulu de pana aci în alta parochia, parochia romana ort. or. din comun'a *Valea-mars*, (de langa *Pogani-ciu*) deveni vacante. Deci pentru implerea acestei'a, se deschide concursu cu terminu de *sisse* septemane dela prim'a publicare.

Emolumentele împreunate cu această parochia suntu:

a) una sesiune de pamentu, din care 18 jug. catastr. suntu pamentu aratoriu, 2 fenatiu si 10 tufetu;

b) dela fia-care casa rom. ort. locuita, câte 1/4 motir. austr. (10 oche) de oucurudiu; aflanduse 93 astfelu de case;

c) competentele stolari, după stol'a vechia.

Coicevoiescu a ocupă această parochia, suntu avisati a-si tramete petitiunile lor, indiestrate cu documentele necesare, la dlu pro-teru tractuale în *Jebelu (Zsably)*; er pentru ca să fia cunescuti parochieniloru, pana la pusulu terminu, intru o dia de domineca seu serbatoria, să se arete în comun'a.

NB! Alegendu-lu preotu, cu tempulu pōte avé si cortelu liberu convenitosu, pen-trucă spre edificarea acestui'a esista dejă unu fondu de 600 fl. v. a.

Valea mars în 16 Martiu 1875. 2-3

Comitetulu parochiale,
în contielegere cu dlu proteru tract.

Pentru vacantea parochia din comun'a *Branesci*, protopopiatulu gr. or. romanu alu *Fagetulu*, se scrie din nou concursu cu terminulu de 6 septemane dela prim'a publi-care în fōia „Albina“.

Emolumentele sunt: una sesiune de 32 jugere, intravilanulu parochialu de 1/2 jugeru, birulu si stol'a usuata dela 140 de case. Do-ritorii de a ocupă această parochia au recur-sele, instruate cu tōte documentele ce se receru în sensulu statutulu org. si adresare comite-tulu parochialu, a le substerne dlui protop. *Atanasiu Ioanovicu* în *Fagetu*.

Branesci, 7 martiu v. 1875.
2-3 *Comitetulu parochialu*
în contielegere cu dlu protopopu trac-tualu.

Pentru statiunea invetiatorēscă din com-un'a *Costeiu*, protopopiatulu *Fagetulu*, se scrie din nou concursu pana la 23 aprilu 1875 st. v.

Emolumentele sunt: 300 fl. v. a. în bani gat'a; 10 orgii de lemne; 8 fl. pausialu pen-tru curatirea și încaldirea scōlei; 5 fl. pausialu de scrisa, cartiru liberu cu grasidu si 1 jugeru de gradina. Doritorii de a ocupă acesta statiune, au a-si tramete recursule in-struate în sensulu statutulu org. bis. adre-sandu-le comitetulu parochialu, catra dlu protopopu *Atanasiu Ioanovicu* în *Fagetu*.

Costeiu, în 7 martiu 1875.

2-3 *Comitetulu parochialu,*
în contielegere cu dlu protopresbiteru tractualu.

NICOLAU PHILIMON,
advocatu în legile comune și cambiali,
si-a redeschis Cancelari'a advocatiale
în Aradu, piat'a Tökoly, nr. 5, langa
nou'a scōla romana. Cea-ce prin această
se aduce la cunosciintia onoratulu
publicu, ce are trebuintia de svatu si
aperare în totu felulu de cause la
judecāti si administratiune. 3-3